

О. Ю. Ємельянов,
д. е. н., доцент, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій,
Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID ID: 0000-0002-1743-1646

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.4

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

O. Yemelyanov,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department
of Business Economics and Investment, Lviv Polytechnic National University

METHODICAL SUBSTANTIATION BASES OF THE STATE FINANCIAL SUPPORTING PROGRAMS OF ECONOMIC DEVELOPMENT ON SMALL ENTERPRISES

Метою цього дослідження є розроблення методичних засад обґрунтування програм державної фінансової підтримки економічного розвитку малих підприємств. Визначено критерій доцільності використання малими підприємствами позикових коштів для фінансування інвестиційних програм та проєктів економічного розвитку. Виділено основні параметри кредитування суб'єктів господарювання. Встановлено умови, за яких залучення банківських кредитів як джерела фінансування економічного розвитку малих підприємств дає змогу підвищити економічну ефективність їх функціонування. Запропоновано послідовність процесу організації інформаційного забезпечення розробки державних програм пільгового кредитування суб'єктів малого підприємництва. Здійснено емпіричний аналіз за вибіркою малих підприємств України. Отримані результати можуть бути використані при обґрунтуванні кредитних відсотків, термінів погашення позик та інших умов кредитування інвестиційних проєктів розвитку малих підприємств при розробленні державних програм фінансової підтримки малого бізнесу.

The economic growth rates of many countries largely depend on the growth rate of economic activity results carried out by small enterprises. However, in Ukraine, small enterprises have not yet fully realized their contribution potential to the formation of gross domestic product. One of the main reasons for this phenomenon is the lack of sufficient access of domestic small businesses to the sources of investment resources needed to implement measures to ensure the economic development of these entities. In particular, this applies to such a source of financing investment projects as a bank loan, which is currently the main tool for obtaining funds from external sources. In recent years, the Government of Ukraine has made significant efforts to increase the availability level of loan financing for the implementation of investment projects for the development of small enterprises. Among other things, this was reflected both in the reduction of the average level of interest rates on loans and in the launch of special programs to ensure the availability of credit. At the same time, the issue of methodological support for the developing programs of state financial support for economic development of small enterprises is not yet fully resolved. Given this, the purpose of this study is to develop guidelines for substantiation programs of state financial support for economic development on small enterprises. The expediency criterion of using borrowed funds by small enterprises to finance investment programs and economic development projects has been determined. The main parameters of business lending have been specified. The conditions under which the attraction of bank loans as a source of financing the economic development on small enterprises allows to increase the economic efficiency of their operation have been established. The sequence process of organizing information support for the development of state programs of preferential credit to small businesses

has been proposed. An empirical analysis has been performed on a sample of small enterprises of Ukraine. The obtained results can be used to substantiate credit interest rates, loan repayment terms and other lending conditions for investment projects for small business development in the development of state programs of financial support for small businesses.

Ключові слова: мале підприємство, мале підприємництво, розвиток, фінансова підтримка, держава, пільгове кредитування.

Key words: small enterprise, small business, development, financial support, state, preferential credit.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Темпи зростання економік багатьох країн значною мірою залежать від швидкості нарощування економічних результатів господарської діяльності, яку провадять малі підприємства. Проте в Україні малі підприємства на даний час ще не повністю реалізували потенціал свого внеску у формування валового внутрішнього продукту держави. Однією з головних причин цього явища є відсутність достатнього доступу вітчизняних суб'єктів малого підприємництва до джерел інвестиційних ресурсів, необхідних для реалізації заходів із забезпечення економічного розвитку цих суб'єктів. Зокрема, це стосується такого джерела фінансування інвестиційних проєктів як банківський кредит, який нині є головним інструментом отримання коштів із зовнішніх їх джерел. Протягом останніх років урядом України здійснено суттєві зусилля щодо підвищення рівня доступності позикового фінансування для реалізації інвестиційних проєктів розвитку малих підприємств. Серед іншого, це відобразилося як у зменшенні середнього рівня відсоткових ставок за позиками, так і у започаткуванні спеціальних програм із забезпечення доступності кредитів. Водночас процес розроблення програм державної фінансової підтримки економічного розвитку малих підприємств потребує підвищення ступеня його обґрунтованості.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Нині у науковій економічній літературі представлено низку праць, присвячених питанням вивчення сучасного стану малого підприємництва в Україні та світі, механізмів державної підтримки малих підприємств, ефективності та доцільності фінансування за рахунок коштів бюджетів різних рівнів проєктів та програм економічного розвитку суб'єктів господарювання. Зокрема, плідні дослідження цих питань виконали такі вчені: А.А. Гевлич [1], П.Т. Колісниченко [2], І.П. Петренко [3], Т.О. Петрушка [12], Г.О. Поліщук [4], А.В. Прокопєць [5], А.В. Симак [11], А.В. Толстова [6], А.В. Ускова [7], В.В. Федорченко [8], А.С. Шолойко [9], Р.Р. Юрків [10] та ін. Серед іншого, науковцями встановлено основні особливості та закономірності розвитку малого підприємництва, визначено головні проблеми такого розвитку та запропоновано низку науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх подолання. Водночас питання розроблення методичних засад обґрунтування програм державної фінансової підтримки економічного розвитку малих підприємств нині не є остаточно вирішеним та потребує подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розроблення методичних засад обґрунтування програм державної фінансової підтримки економічного розвитку малих підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Одним з найбільш розповсюджених способів державної фінансової підтримки економічного розвитку малих підприємств є їх пільгове кредитування, яке може

відбуватися трьома основними шляхами, а саме: 1) у вигляді часткового або повного відшкодування відсотків за кредитами; 2) у вигляді часткового або повного відшкодування основної суми кредитів; 3) завдяки певній комбінації двох перелічених способів відшкодування.

Також слід відзначити, що необхідність державного сприяння кредитуванню малого бізнесу постає з двох головних причин: по-перше, кредитування є недостатньо ефективним з точки зору власників малих підприємств; по-друге, терміни, на які надаються кредити, є недостатньо великими і підприємства не встигнуть своєчасно погасити узяті ними позики.

Стосовно критерію ефективності кредитування підприємств, то ним може виступати дисконтована величина їх майбутнього прибутку. Якщо дисконтований майбутній прибуток підприємства внаслідок кредитування його діяльності зростає, то таке кредитування слід визнати для підприємства економічно доцільним. Отже, названий критерій доцільності кредитування можна подати таким чином:

$$\frac{D_2}{D_1} > 1 \quad (1),$$

де D_1 , D_2 — дисконтований потік майбутнього прибутку підприємства відповідно у разі відмови від взяття кредиту та у випадку, якщо підприємство візьме кредит з метою фінансування свого розвитку.

Припустимо, що отримання прибутку та погашення кредиту відбуваються рівномірно (якщо ця умова не виконується, то для розрахунків можна узяти середні протягом відповідних часових проміжків значення показників прибутку та величини погашення кредиту). Тоді показники з нерівності (1) можна отримати з таких виразів:

$$D_1 = \sum_{t=1}^{C_1} \frac{\Pi_1}{(1+i_1)^t} = \frac{\Pi_1}{i_1} \cdot \left(1 - \frac{1}{(1+i_1)^{C_1}} \right) \quad (2);$$

$$D_2 = \sum_{t=1}^{C_2} \left(\frac{\Pi_2 - \Pi}{(1+i_1)^t} \right) + \frac{C_1 - C_2 - 1}{t = C_2 + 1} \left(\frac{\Pi_2}{(1+i_1)^t} \right) \quad (3),$$

або

$$D_2 = \frac{\Pi_2 - \Pi}{i_1} \cdot \left(1 - \frac{1}{(1+i_1)^{C_2}} \right) + \frac{\Pi_2}{i_1 \cdot (1+i_1)^{C_2}} \cdot \left(1 - \frac{1}{(1+i_1)^{C_1}} \right) \quad (4),$$

де C_1 — прогностичний строк дисконтування потоку прибутку підприємства у відповідних часових одиницях виміру;

Π_1 — прибуток підприємства у разі відмови від взяття ним кредиту;

i_1 — дисконтна ставка у частках одиниці;

C_2 — прогностичний строк погашення узятим підприємством кредиту у відповідних часових одиницях виміру;

Π_2 — прибуток підприємства у випадку взяття ним кредиту для фінансування свого розвитку;

Π — частина прибутку підприємства, яка буде спрямована на погашення узятим ним кредиту.

Таблиця 1. Окремі показники масиву вихідної інформації, необхідної для розробки державних програм сприяння кредитуванню малих підприємств України

Назви показників	Значення показників за галузями економіки			
	Роздрібна торгівля	Громадське харчування	Ремонт побутової техніки	Гуртова торгівля
1. Мінімально припустима для підприємств ставка кредитного відсотка, %	4,6	2,8	2,2	3,5
2. Усереднена частина фактичної ставки кредитного відсотка, яка повинна бути компенсована за рахунок державних видатків, %	17,4	19,2	19,9	18,5
3. Очікуваний темп зростання обсягів реалізованої продукції, разів	1,21	1,15	1,24	1,28
4. Очікуваний темп зростання кількості найманих працівників, разів	1,11	1,08	1,13	1,15
5. Ефективність бюджетних видатків на часткову компенсацію відсотків за кредитами малому бізнесу, частки одиниці	0,52	0,45	0,43	0,49

Джерело: розраховано автором на основі даних про діяльність досліджуваних підприємств.

Якщо припустити, що термін функціонування підприємства є необмеженим, то значення C_1 прямує до нескінченності. За цих умов формули (2) та (4) можна представити у такому вигляді:

$$D'_1 = \frac{P_1}{i_1} \quad (5);$$

$$D'_2 = \frac{P_2 - P}{i_1} \cdot \left(1 - \frac{1}{(1+i_1)^{C_2}}\right) + \frac{P_2}{i_1 \cdot (1+i_1)^{C_2}} \quad (6).$$

Стосовно терміну повного погашення узятої підприємством позики, то його можна визначити з такого рівняння:

$$\sum_{t=1}^{C_2} \left(\frac{P_2 \cdot (\alpha_1 + \alpha_2)}{(1+i_2)^t} \right) = \frac{P_2 \cdot (\alpha_1 + \alpha_2)}{i_2} \cdot \left(1 - \frac{1}{(1+i_2)^{C_2}}\right) = K \quad (7),$$

де α_1 — частка витрат на погашення узятого підприємством кредиту та на сплату процентів за ним у загальній величині прибутку ($\alpha_1 = P/P_2$);

α_2 — відношення інших, окрім прибутку, джерел погашення кредиту до загальної величини прибутку підприємства;

i_2 — ставка кредитного відсотка у частках одиниці;
 K — величина узятого підприємством кредиту.

З рівняння (7) отримуємо:

$$C_2 = \log_{1+i_2} \left(\frac{P_2 \cdot (\alpha_1 + \alpha_2)}{P_2 \cdot (\alpha_1 + \alpha_2) - K \cdot i_2} \right) \quad (8).$$

Таким чином, враховуючи викладене вище, можна встановити такі умови, за яких кредит буде привабливим для підприємства:

$$\begin{cases} \frac{P_2 - P}{i_1} \cdot \left(1 - \frac{1}{(1+i_1)^{C_2}}\right) + \frac{P_2}{i_1 \cdot (1+i_1)^{C_2}} > \frac{P_1}{i_1}, \\ C_2 = \log_{1+i_2} \left(\frac{P_2 \cdot (\alpha_1 + \alpha_2)}{P_2 \cdot (\alpha_1 + \alpha_2) - K \cdot i_2} \right) \leq C_2, \end{cases} \quad (9),$$

де C_2 — граничний максимальний строк повного погашення узятого підприємством кредиту згідно кредитної угоди.

Припустимо, що нерівності (9) перетворилися у рівняння. Тоді кожне з цих рівнянь можна розв'язати відносно показника кредитного відсотка i_1 . Отже, отримується два значення цього показника. Якщо обидва з них перевищують фактичне значення кредитного відсотка, то це означає, що умови надання кредиту є привабливими для підприємства, який є потенційним позичальником. Якщо ж хоча б одне із значень розрахункового

кредитного відсотка є меншим за фактичне значення цього відсотка, то тоді підприємству буде вигідно отримувати кредит, якщо відбудеться часткова компенсація відсоткових ставок за цим кредитом. Якщо ж при цьому одне або обидва розрахункові значення i_2 виявляться від'ємними, то тоді, щоб заохотити отримання кредиту, держава повинна компенсувати частину його основної суми.

З урахуванням викладеного вище, можливо запропонувати таку послідовність організації інформаційного забезпечення розробки державних програм підвищення доступності кредитування малого бізнесу:

1. Формування масиву вхідної інформації. На цьому етапі здійснюється збір даних про показники, які містяться у наведених вище математичних моделях. Такий збір повинен відбуватися трьома шляхами: опитуванням підприємств на підставі попередньо сформованої їх вибірки, шляхом аналізування їх звітності та завдяки виконанню прогностичних оцінок. Результатом цього етапу є визначення усереднених значень відповідних показників. При цьому таке усереднення може здійснюватися окремо за галузями економіки.

2. Побудова системи нерівностей, загальний вигляд якої наведено вище, та перетворення її у систему рівнянь з подальшим розв'язком цих рівнянь відносно ставки кредитного відсотка. У результаті цього можливими є три випадки:

1) обидва розрахункові значення кредитного відсотка є більшими за фактичне його значення. За таких умов кредитування слід визнати достатньо привабливим і воно не потребуватиме державної підтримки;

2) обидва розрахункові значення кредитного відсотка є невід'ємними, проте, хоча б одне з них є меншим за фактичне значення цього відсотка. У цьому випадку необхідно встановити ту частку кредитної ставки, яку слід компенсувати державою, для того, щоб кредитування стало привабливим. Для цього слід узяти за основу те розрахункове значення кредитного відсотка, яке є найменшим;

3) хоча б одне із розрахункових значень кредитного відсотка є від'ємним. Тоді постає необхідність встановити частку основної суми кредитів, яку слід компенсувати державою, щоб кредитування стало привабливим для підприємств. З цією метою показник K у наведеній вище системі нерівностей (9) множиться на певний коефіцієнт. Потім нерівності перетворюються у рівності і розв'язуються відносно цього коефіцієнта.

3. Оцінювання економічної ефективності державних видатків на реалізацію державної програми підвищення доступності кредитування малого бізнесу. З цією метою спочатку прогнозується очікуваний приріст по-

Таблиця 2. Показники тривалості повернення кредиту, узятото з метою фінансування видатків малих підприємств, які тимчасово припинили свою діяльність під час карантину, якщо строк припинення діяльності становитиме три місяця

Назви показників	Значення показників за галузями економіки			
	Роздрібна торгівля	Громадське харчування	Ремонт побутової техніки	Гуртова торгівля
1. Тривалість повного повернення кредиту без використання державної допомоги, місяців	10,6	9,9	8,7	9,5
2. Тривалість повного повернення кредиту за умови, що держава повністю компенсує відсотки за ним, місяців	9,7	8,9	8,0	8,6
3. Тривалість повного повернення кредиту за умови, що держава компенсує 50% його основної суми, місяців	2,2	2,0	1,9	2,1

Джерело: розраховано автором на основі даних про діяльність досліджуваних підприємств.

даткових та інших обов'язкових платежів внаслідок збільшення обсягів економічної діяльності тих підприємств, які візьмуть кредити на свій розвиток. Потім цей приріст зіставляється з видатками держави на часткову компенсацію відсотків за кредитами або його основної суми.

4. Ухвалення рішення про доцільність реалізації державної програми підвищення доступності кредитування малого бізнесу. При цьому слід мати на увазі ту обставину, що така доцільність може бути зумовлена не лише економічною, але й соціальною ефективністю впровадження цієї програми. Зокрема, це стосується можливого створення додаткових робочих місць.

5. Формування масиву вихідної інформації. Цей масив, серед іншого, повинен містити дані про раціональні параметри державної участі у кредитуванні малих підприємств, загальний очікуваний обсяг цієї участі, а також прогнозні економічні та соціальні результати реалізації державної програми підвищення доступності кредитування малого бізнесу.

З метою проведення емпіричного аналізу за тематикою цієї статті було опрацьовано дані з 85 малих підприємств західного регіону України, які належать до чотирьох галузей (видів економічної діяльності). Проведене анкетне опитування власників та менеджерів цих підприємств показало, зокрема, що більшість з них вважають недостатню привабливість кредитування головною причиною відмови від нього.

Виконавши описану вище послідовність дій щодо організації інформаційного забезпечення розробки державних програм сприяння кредитуванню малих підприємств, було побудовано масив вихідної інформації. Окремі показники з цього масиву зведено у таблиці 1.

Як впливає з даних, які представлені у таблиці 1, за усіма галузями економіки мінімально припустимі для підприємств ставки кредитного відсотка, за яких досліджуваним підприємствам економічно вигідно брати кредити з метою фінансування свого розвитку, є додатними. Водночас ці ставки є меншими за їх фактичне значення. При цьому ефективність бюджетних видатків на часткову компенсацію відсотків за кредитами малому бізнесу перевищує 0,4, тобто є доволі високою. Отже, часткова компенсація державою кредитних ставок для малого бізнесу видається доцільною. Проте потреба у компенсації основної суми кредитів є відсутньою.

Роль кредитування малого бізнесу зростає в умовах пандемії COVID-19. Внаслідок карантинних обмежень частина малих підприємств тимчасово припинили свою діяльність, але при цьому продовжують нести певні видатки. У разі відсутності фінансових ресурсів у підприємств вони можуть спробувати фінансувати ці видатки за рахунок кредитування. Припустимо, що термін повернення узятото кредиту буде меншим ніж

час, необхідний для створення заново підприємства та запуску в повній мірі його діяльності. Тоді власнику підприємства не буде вигідно його закривати, а кращим варіантом буде взяття позики для фінансування видатків під час карантину. Результати відповідних розрахунків представлено у таблиці 2.

Як випливає з даних, що характеризують досліджувані малі підприємства, представлені у таблиці 2, для того, щоб заохотити ці підприємства отримувати позики для фінансування їх видатків під час карантинних обмежень, держава повинна покривати біля 50% основної суми кредиту. За таких умов можливо зберегти як самі підприємства, так і робочі місця на них. Водночас компенсація відсотків за кредитом у цьому випадку несуттєво впливає на рівень привабливості кредитування.

ВИСНОВКИ

1. Пільгове кредитування проєктів економічного розвитку малих підприємств може відбуватися трьома основними шляхами, а саме: у вигляді часткового або повного відшкодування відсотків за кредитами; у вигляді часткового або повного відшкодування основної суми кредитів; завдяки певній комбінації двох перелічених способів відшкодування. При цьому необхідність державного сприяння кредитуванню малого бізнесу постає з двох головних причин: кредитування є недостатньо ефективним з точки зору власників малих підприємств; терміни, на які надаються кредити, є недостатньо великими і підприємства не встигнуть своєчасно погасити отримані ними позики.

2. Критерієм ефективності кредитування підприємств може виступати дисконтована величина їх майбутнього прибутку. Якщо дисконтований потік майбутнього прибутку підприємства внаслідок кредитування зростає, то таке кредитування слід визнати для підприємства економічно доцільним.

3. Можливо запропонувати таку послідовність організації інформаційного забезпечення розробки державних програм підвищення доступності кредитування малого бізнесу: формування масиву вхідної інформації; побудова системи нерівностей, яка визначає умови доцільності взяття позик малими підприємствами для фінансування програм свого розвитку, та перетворення її у систему рівнянь з подальшим розв'язком цих рівнянь відносно ставки кредитного відсотка; оцінювання економічної ефективності державних видатків на реалізацію державної програми підвищення доступності кредитування малого бізнесу; ухвалення рішення про доцільність реалізації державної програми підвищення доступності кредитування малого бізнесу; формування масиву вихідної інформації.

4. Проведений емпіричний аналіз за вибіркою з 85 малих підприємств західного регіону України показав, що мінімально припустимі для них ставки кредит-

ного відсотка, за яких цим підприємствам економічно вигідно брати кредити з метою фінансування свого розвитку, є додатними. Разом з тим ці ставки є меншими за їх фактичне значення. При цьому ефективність бюджетних витратів на часткову компенсацію відсотків за кредитами малому бізнесу перевищує 0,4, тобто є доволі високою. Отже, часткова компенсація державою кредитних ставок для малого бізнесу видається доцільною. Водночас потреба у компенсації основної суми кредитів є відсутньою.

5. Подальші дослідження повинні передбачати розгляд випадку, коли малі підприємства отримують позики не одноразово, а частинами протягом певного проміжку часу.

Література:

1. Гевлич А.А., Гевлич І.Г. Державна підтримка вітчизняного малого бізнесу: стан та перспективи. Економіка і суспільство. 2017. № 11. С. 66—71.
2. Колісниченко П.Т. Стан і тенденції розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Вісник Мукачівського державного університету. 2017. Вип. 11. С. 77—85.
3. Петренко І.П., Козловська О.Ю. Фінансова підтримка проєктів у сфері енергозбереження в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. № 14 (2). С. 65—68.
4. Поліщук Г.О. Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід. Актуальні проблеми державного управління. 2017. № 1. С. 146—154.
5. Прокопець А. В. Особливості державної підтримки малого підприємництва в Україні та зарубіжний досвід. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 24. С. 71—76.
6. Толстова А.В., Кібальчич С. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. № 60. С. 55—62.
7. Ускова А. В. Залучення інвестицій у мале підприємство України на прикладі Черкаської області. Економічний простір. 2014. № 92. С. 186—194.
8. Федорченко В.В. Удосконалення механізму формування державної політики підтримки розвитку малого підприємництва. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 7. С. 185—188.
9. Шолойко А.С. Адаптація зарубіжного досвіду страхування з державною фінансовою підтримкою в аграрній сфері України. Вісник ХНАУ. Серія "Економічні науки". 2010. № 11. С. 181—188.
10. Юрків Р.Р. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. Агросвіт. 2021. № 13—14. С. 45—52.
11. Yemelyanov O., Symak A., Petrushka T., Lesyk R., Lesyk L. Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks [Online]. Energies. 2018. Vol. 11 (12). Available at: <https://doi.org/10.3390/en11123529> (Accessed 29 Sept 2021).
12. Yemelyanov O., Petrushka T., Symak A., Trevoho O., Turylo A., Kurylo O., Danchak L., Symak D., Lesyk L. Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution [Online]. Sustainability. 2020. Vol. 12 (15). Available at: <https://doi.org/10.3390/su12156184> (Accessed 29 Sept 2021).

References:

1. Hevlych, L. L. and Hevlych, I. H. (2017), "State support of domestic small business: status and prospects", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 11, pp. 66—71.
2. Kolisnichenko, P. T. (2017), "Status and trends in the development of small and medium enterprises in Ukraine", *Visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, vol. 11, pp. 77—85.

3. Petrenko, I. P. and Kozlovs'ka, O. Yu. (2017), "Financial support for energy saving projects in Ukraine", *Naukovy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 14 (2), pp. 65—68.

4. Polischuk, H. O. (2017), "State support for small business development: domestic and foreign experience", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1, pp. 146—154.

5. Prokopets', L. V. (2017), "Features of state support for small business in Ukraine and foreign experience", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 71—76.

6. Tolstova, A. V. and Kibal'chych S. (2017), "Problems of small business development in Ukraine. Bulletin of Transport Economics and Industry", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 60, pp. 55—62.

7. Uskova, L.V. (2014), "Attracting investments in small business in Ukraine on the example of Cherkasy region", *Ekonomichnyi prostir*, vol. 92, pp. 186—194.

8. Fedorchenko, V. V. (2014), "Improving the mechanism of formation of state policy to support the development of small business", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7, pp. 185—188.

9. Sholajko, A. S. (2010), "Adaptation of foreign insurance experience with state financial support in the agricultural sector of Ukraine", *Visnyk KhNAU. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 11, pp. 181—188.

10. Yurkiv, R. R. (2021), "Formation of financial potential of investment activity of small business entities in Ukraine", *Ahrosvit*, vol. 13—14, pp. 45—52.

11. Yemelyanov, O. Symak, A. Petrushka, T. Lesyk, R. and Lesyk, L. (2018), "Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks", [Online], *Energies*, vol. 11 (12), available at: <https://doi.org/10.3390/en11123529> (Accessed 29 Sept 2021).

12. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. and Lesyk, L. (2020), "Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution", [Online], *Sustainability*, vol. 12 (15), available at: <https://doi.org/10.3390/su12156184> (Accessed 29 Sept 2021).

Стаття надійшла до редакції 13.11.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73